

Both Ambrus (12.R osztály) írása:

Kosztolányi Dezső: Vakbélgyulladás

(novellaelemzés)

Kosztolányi Dezső Vakbélgyulladás című műve egy hivatalnoknovella, melyben a tipikus „felesleges ember” élete megy tönkre, miközben az fejlődésnek fogja fel mindezt. Ez a „fejlődés” egy furcsa lélektani változás eredménye, amelyet a mindennapokban is megtapasztalhatunk.

A szerző egy rövid leírásban jellemzi a főhős külsejét és jellemét is a novella elején. Ebből teljesen normális képet kapunk Kovács Jánosról. Dialógusokat nem részesít előnyben az író, szinte csak a szolga kirúgásának a története olvasható ebben a formában, de az író itt is sokat ad hozzá magyarázatként. Egy hosszabb monológ is található a novellában, melyben a főnök leírja a gőgössé vált Kovácsot. Az író végig a háttérben marad, külső szemlélőként van jelen a novellában, főhősüket a tetteivel jellemzi leginkább. A szerző véleménye sem derül ki a műből, egy szereplő sem osztja Kosztolányi véleményét.

A novella cselekménye meglátásom szerint 1 évet ölel fel, de ezt csak néhány kósza szóra tudtam alapozni. Az író mű elején írja, hogy egy „havas reggelen” történt a vakbélgyulladás diagnosztizálása. Később a főnök megszólalása előtt a „nyár felé” szavakat olvashatjuk, majd „hónapokig” tartó huzavona következik. Ősszel rúgták ki Kovácsot, és még utána lecsúszik a család, meghízik a főszereplő, és az se megy egyik napról a másikra. Elmondhatjuk, hogy a novella egyre nagyobb időintervallumokat ugrik át, de az olvasó mégis lassulni látja a cselekményt. A mű szerkezete, véleményem szerint, arányos novellaszerkezet, teljesen átlagos, kivéve a befejezést, amit csak rapszodikusán sejtet az író, nem lesz teljes egész Kovács János élete, a jövője ködbe vész.

Elemzésem középpontjában a főhős viselkedésváltozása áll. Ez kettős szempontból értelmezhető. Kovács környezete: kollégái, orvosai, családja szempontjából és a saját szempontjából. A környezete számára a megítélése egyre romlik. Először egy szorgalmas, de kisszerű egyént látnak benne. Egy a több száz kollégából, egy a több ezer vakbélgyulladásban szenvedő betegből. A végén megítélése egyre romlik, ahogy gőgössé és bosszantóvá válik a képzelt betegsége miatt.

A saját szempontjából épp ellentétes fejlődés tapasztalható. Eleinte ő is átlagosnak tartja magát, büszke a családjára, óvatosságból előre köszön mindenkinek, összességében jól érzi magát a bőrében. Amikor kórházba viszik, mindez összeomlik. Lepereg előtte az élete, és a halál gondolata lengi körül. A várakozás során beletörődik a sorsába. Amikor felépül, ez a tény sokkolja. Az

orvosoknak rutinműtének számító dolog számára hatalmas jelentőséggel bírt. Ahogy egyre jobban lesz, úgy válik egyre rezignáltabbá. Végül figyelemre és sajnálatra kezd vágyni, ezért tetteti a betegségét. Ez untatja a kollégáit, így nem kaphatja meg az áhított figyelmet. A betegség kultuszát kezdi építgetni, ahogy megkapja a fiolába zárt vakbelet. Ez csak olaj a tűzre - a lelkiállapotát tekintve. Majd kirúgja a szolgát, ami felsőbbrendűség érzetének köszönhető. Ahogy őt is kirúgják, egyre jobban érzi magát, hisz a környezetében nő az iránta érzett szájalom. Újabb betegségre vágyik, miközben legendát épít a régi köré. Végül a vakbélgyulladás határozza meg az életét, függővé teszi a kloroform mámorának gondolata.

Ez a mű iskolapéldája a Freud-féle pszichoanalízis írókra gyakorolt hatásának. Kosztolányi is ilyen célzattal írta ezt a művét.